

edige vertegen-
gheld.
listen beweren,
stem uitbreng-
ate misleidend,
o sterk mogelijk
en.
egaan, moet na
Nolens, al gaf

hem na, al blijft
caliseering maar
e volstrekt niet
elf.

verkiezing de
is toch wel

in dat geval is
r in de Tweede

ag niet worden
erden verslaving
in en bieden,
ar beginselen bij

er wille van de
spoedig gereaf-

een deel af van
en er niet,
en coalitie, die

partij zoo sterk
le Kamer vormt,
rd.
sten c.a. zoo on-

aar lijkt, dat de
d zullen komen,
zen.

an.

ken en zelf een
uitrichtten kan
tjen, met name
a meer overwicht

stuursch gezicht
naar een warmen,

alitie met Rome
de voorwaarden
et ongeloof, maar
welke uit de be-
men.

alitie na de ver-
die een ander

e Nationale Unie
die meenen, dat

rvoor verknipt.
n geannexoord.
zullen zich dan
ang zal hun dan

koord, dat hen
ontwapening.

evatte democratie
een worden onder

lijst der partijen,
zoals het „Har-
n op het aantal
omt.

84
75
63
41
38
29
20
20
20
20
18
17
15
12
10
10
9
9
8

Boezuinigingspartij	8
Verbond van Actualisten	5
Vrije Christ. Partij	3
Verbond voor Premievrij Staatspensioen	3
Grondpartij	3
Nationale Partij	2
Sportpartij	1
Pensioenactie Partij	1
Rentetrekkeurs Partij	1
Landbouwerspartij	1
Wilde Partij	1
Rapaille Partij	1

Er is niet veel studie toe nodig om tot de konklusie te komen, dat eigenlijk slechts één andere groepering dan de tegenwoordige een meerderheid kan opleveren n.l. die van de eenzijdig opgevatte democratie.

Wie b.v. denkt, dat de „vrijhandel“ genoeg lijn tot sterke partijenconcentratie bezit, vergist zich.

De liefde voor den „vrijhandel“ is bij menige partij, welke haar in het program heeft geschreven, vrijwel platonisch.

Absolute vrijhandel durft geen enkele partij, die zich haar verantwoordelijkheid bewust is, aan.

Die bestaat trouwens in geen enkel land.

Wel zijn er landen, waarin een meerderheid is voor een vals begrepen democratie.

En nu heeft men uitgerekend, dat daarvoor ook hier een deel van de Roomschen te vinden zou zijn.

Het „wij kunnen ook anders“ van Dr Nolens, heeft sommigen — ten onrechte — moed gegeven.

Ook is het bekend, dat een malkontente groep Roomschen die richting uit wil.

Tel daarbij nu de vrijzinnig-democraten en de sociaal-democraten plus een stuk of wat dwergpartijtjes en het getal 51 is overschreden.

In Duitschland en België bleek zulk samengaan mogelijk.

Waarom ook hier niet? zoo vraagt men.

Alles hangt van de Roomschen af.

Doch dat deze zich tot zulk een politiek zullen laten verlokken, is niet aannemelijk.

Men is Schaapman nog niet vergeten.

Krachtige stemmen gaan er uit het Roomsche kamp op, die de tegenwoordige coalitie als een voorrecht verklaren boven elke andere partijgroepering, welke in het buitenland wordt gevonden.

Wat de anti-revolutionairen betreft, zij kunnen geen andere partijgroepering in overweging nemen.

Zeker, zij is van huis uit democratisch en moet dat ook blijven.

Maar tusschen haar democratie en die van de S.D.A.P. bestaat een enorm verschil.

Een principieel verschil.

En wanneer wij met het oog op de coalitie zeiden: ook wij kunnen anders, dan zag dat niet op een andere partijgroepering.

Wij kunnen alleen anders, wanneer we voor een bepaald punt van staatsbeleid worden gesteld.

Dan is er een incidentele, een zeer tijdelijk samengaan mogelijk.

Maar een zich voegen in een andere partijgroepering niet.

Wij staan hier voor de keuze van beginsel en belang. Die keuze valt ons niet zwaar.

Het beginsel wint het altijd.

Alleen de tegenwoordige rechtsche partijen hebben dieper liggende beginselen gemeen.

Tusschen hen kan dan ook slechts een bond worden gesloten van blijvende aard.

Laten één of beide partijen ons in den steek of eischen ze van ons te veel, dan kunnen we voor een oogenblik met andere partijen een bepaald belang voorstaan.

Maar is dat naar behooren behartigd, dan gaan we weer ons weegs.

Zulk een politiek begeeren we echter niet.

Levert ook de coalitie voor ons bezwaren op, kan die ons nooit geheel bevredigen, zulk een „Real-politik“ kan het nog veel minder.

Het ideale is er dan voor ons af.

Want dat wordt bepaald door onze beginselen.

Wij blijven ideaal.

Ungeruste zielen uiten in deze dagen hun bezorgdheid, dat de anti-revolutionaire partij te veel den materialistischen kant opgaat.

Een paar correspondenten lichten tegenover ons hun ergernis, welke door de reclame op de schutlingen voor minister Colijn gemaakt bij hen werd opgewekt.

Als dat de glorie van onze partij moet zijn — zoo ongeveer luidt hun klacht — dat minister Colijn den gulden gered heeft, dan zijn we toch al ver weggezonken.

Ikabod! zoo roept er een uit. De eer is weg.

Wij verwonderen ons over de geestesgesteldheid, die daaruit spreekt.

Wanneer een vreemdeling zoo oordeelde, zouden we dit kunnen verstaan.

Die weet misschien niet meer van de anti-revolutionaire partij af, dan zulk een schutting-schildering te lezen geeft.

Maar dat zij, die met onze partij meeleven, zich daar door over het karakter van onze partij laten inlichten, is toch onbegrijpelijk.

Die reclame is natuurlijk niet in de eerste plaats voor anti-revolutionairen bedoeld.

Die hebben haar niet nodig.

Maar blijkbaar is ze erop berekend om tegenstanders en vooral de middenstof eraan te herinneren, dat minister Colijn — en dat niet zonder de hulp van alle

rechtsche partijen, al staat er dat korthedshalve niet bij vermeld — nationaal werk, dat ook hun ten goede komt, heeft verricht.

Alle verkiezingsreclame heeft een sterke schaduw. Die ontbreekt ook hier niet.

Men behoort deze te lezen met goeden wil.

Dat mag immers van een anti-revolutionair worden geëischt?

In dezen tijd moest het natuurlijke meer verzorgd worden dan anders.

Ons land lag financieel in een moeras.

Daar moest het uitgeholpen.

En onder het bestel Gods is dat aanvankelijk gelukt.

Minister Colijn ontving van Hem wijsheid, om de middelen daartoe te vinden.

Nog moet dat worden voortgezet.

Doch dat is niet het program voor de komende periode van vier jaar.

Dat „natuurlijke“ is voor ons bijzaak.

Daardoor moet juist ruimte gemaakt voor „het geestelijke“.

Reeds werd dit „geestelijke“ door het „natuurlijke“ mede gediend.

Maar het moet en zal nog meer naar voren komen.

Door het materiële te verzorgen wordt men nog niet materialistisch.

Dat wordt men, zoo men in het materiële opgaat.

Het is ons echter om het ideale te doen.

En dat niet in verre toekomst.

Doch nu reeds.

Werken we dan met minister Colijn samen, om de volgende periode bovenal een ideaal karakter te doen dragen.

Onze partij moet en zal zoo spoedig mogelijk dit materiële deel der politiek binnen de gewone grenzen terugbrengen — in accoord met de andere rechtsche partijen — om aan het ideale werk ook de vrijgekomen krachten te geven.

Werde zij daartoe als regeeringsmeerderheid, dank zij de verkiezing, in staat gesteld!

HEPP.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De Roomschen en de Vaderlandsche geschiedenis.

Meermalen werd in deze rubriek met instemming aangehaald hetgeen de Roomschen schreven. En we hebben groot respect voor hetgeen ze doen voor de opvoedkunde, speciaal dan voor hun principiële Roomsche paedagogiek. Maar ook in algemeen zinn, op wetenschappelijk erf ook daar, waar het gaat om experiment en proefneming, zijn de Roomschen „bij“. We behoeven slechts den naam van Profs. Roels en Van Ginneken te noemen en ieder, die eenigszins meeleeft, begrijpt, wat wij bedoelen.

Nu hebben de Roomschen tegelijkertijd groot gelijk, dat zij, wanneer ze meenen dat ze een gevaar zien, waarschuwen.

En waarlijk, in dezen houden zij zich niet onbetuigd.

Wie eenigszins gerogeld leest, wat er van hun zijde geschreven wordt over „kinderlectuur“, zal onmiddellijk toegeven, dat zij de wacht weten te betrekken bij het Roomsche beginsel. En daarin hebben zij — we erkennen dat nogmaals nadrukkelijk — volkomen gelijk.

Er zou voor ons zelfs meermalen iets te leeren vallen uit de wijze, waarop zij weten op te treden. En, al zijn ook daar de leidende personen, voorzover ze specialiteit zijn op dit terrein, het lang niet met elkaar eens — toch is er in de beweging, die in onze dagen bij de Roomschen voor het Roomsche kinderboek gaande is, heel veel, dat ons jaloersch kan maken.

En natuurlijk kijken wij dat alles aan — trachten er iets uit te leeren — en zwijgen dan verder — en doen in eigen kring winst met hetgeen we hebben gezien.

Het is onze taak niet het doen der Roomschen in dezen te becritiseeren. Het recht van souveriniteit in eigen kring, dat wij voor ons opeischen, komt ook aan de Roomschen toe.

Maar ietwat anders wordt het, zodra wij te doen krijgen met een onderwerp, dat onszelf raakt, of dat, zooals in het geval, waarover we thans willen handelen, betrekking heeft op ons volksbestaan, op de eer van ons vorstenhuis, en in verband daarmee, met het leven van onze Calvinistische vaders.

Het mag ons toch niet onverschillig zijn, wat er op de Roomsche scholen wordt gezegd omtrent de groote perioden uit onze historie, — en even goed als de Roomschen (in alle kalme en waardigheid, we erkennen het gaarne, maar dan toch ook heel beslist) meenen ons te moeten aanspreken, wanneer wij over dingen, die hen heilig zijn in onze schoolboeken spreken op een wijze, die volgens hen niet door den beugel kan, meenen wij ook de Roomschen wel eens een en ander in herinnering te mogen brengen, wanneer zij optreden op een wijze, die het karakter van onze historie, en die de eer van ons vorstenhuis te na komt.

In het nummer van 1 Mei en in dat van 15 Juni van het „tijdschrift voor practische Roomsche opvoeding“, „Ons eigen Blad“, komt een artikel

voor van iemand, die zich noemt „Canite Tuba“ — een naam, die veel zegt: immers het beteekent: „blaast de bazuin“.

Deze schrijver (we zullen maar veronderstellen, dat het een „hij“ is) handelt over „Willem de Zwijger in onze school“.

Wanneer ik deze artikelen (eigenlijk een artikel in tweeën) bespreek, dan moet ik wel beginnen, — ik hoop, dat het me wordt vergeven, — met citeeren.

Het artikel vangt aan met een citaat van Dr Nijhoff, uit zijn „Willem van Oranje“.

Nijhoff schreef, dat, „wie den grondslag van zijn liefde tot het huis van Oranje niet onder zijn voeten wil zien wegzinken“, het karakter van „den stichter van onzen staat in eere“ heeft te houden. En dat, „moesten de denkbeelden van de jongste katholieke geschiedschrijvers omtrent Prins Willem den eersten omhelsd worden“, „het er treurig uitzag met veler, zoo telkens betuigde liefde tot het huis van Oranje“.

De schrijver van het genoemde artikel zegt nu, dat op deze, volgens hem echt liberalistische basis, men in de school van Fruin zijn liefde tot en zijn eerbied voor het huis van Oranje wilde gronden. „t Was nog de goeie ouwe tijd van het Liberalisme!“ „Dr Nuyens had nog niet zoo lang geleden verrassend licht laten schijnen op de Nederlandsche beroerten.“

En dan gaat de schrijver aldus verder:

Op die gevaarlijke uitingen van Roomsche zijde moest echter zoo spoedig mogelijk de vrijzinnige domper gedruwd. Natuurlijk waren het juist de mindere goden van 't liberalisme, die zich daartoe geroepen gevoelden. Doch mindere goden hadden op de denkbeelden der toenmalige onderwijzerswereld een bedenkelijk grooten invloed. En toen onze brave Roomsche burgers zoo ernstig hoorden beweren, dat ieder oprecht vaderlander Willem de Zwijger onvoorwaardelijk moet eeren en bewonderen, toen er zelfs waren, die gevaarlijke woorden spraken, en dreigden als Dr Nijhoff hierboven, toen eindelijk examen en exameneischen a priori vóór opstelden (tenminste in practijk), dat van de Zwijger geen kwaad mocht gezegd worden, ... ja toen werden velen der onzen bedeesd. Ze zongen mee in 't koor van liberalen en orthodoxen, zelfs als er Geuzenfeesten moesten gevierd worden. Als 't Wilhelmus weerklonk, verklaarden zij van Willem de Zwijger met evenveel goede trouw als het overgrootste deel hunner niet-Roomsche landgenooten, dat hij „den Konink van Hispanien altijd gheert“ had! Zij markeerden de pas bij „Het Lied van Koppelstock“ en vergaten ervoor wel eens de hymne van Gorcums Martelaren. Ze hielden bij de gedachte, dat men hen voor zoo slecht kon houden den troon van Oranje-Nassau te willen ondermijnen. En op onze scholen werd de Zwijger-kwestie voor menig onderwijzer een puzzel, die hij oploste zoo goed en zoo kwaad 't ging, doch altijd met 't gevoel, dat zijn hand een brandnetel roerde.

Maar, zoo zegt de man, „Canite Tuba“, sindsdien is veel veranderd. De roomsche onderwijzers weten nu wel, hoe ze moeten. Tenminste gedeeltelijk. Want al te veel wordt, b.v. ook nog bij de viering van de nationale feesten, de Roomsche traditie verloochend.

En er zijn onderwijzers, die werkelijk niet weten „hoe ze met Oranje moeten op de Roomsche school“. Een collega wendde zich tot „O. E. B.“ met de vraag, hoe het op „onze“ scholen moest, wanneer er over den Zwijger moest worden verteld. En mee daarom zal de schrijver de andere Roomsche onderwijzers meteen inlichten.

Vooraf maakt hij een restrictie:

Van meet af moet 't ons echter klaar en duidelijk voor den geest staan, dat het wettig en soeverein Gezag van H. M. onze geëerbiedigde en beminde Koningin absoluut niet staat of valt met ons oordeel over Willem van Oranje. Op oneindig veel hechter basis dan Dr Nijhoff noodig oordeelde, berust bij ons, Katholieken van Nederland, de eerbied voor en de gehoorzaamheid aan de Koningin. En al zou ook ooit een voortgezet historisch onderzoek de zwartste dingen aan 't licht brengen omtrent hem, die de ziel was van den Opstand tegen Spanje, de hechtheid van het koninklijk gezag zou er voor ons niet in 't minst door geschokt worden.

De feiten hebben overigens bewezen — wie herinnert zich niet wat er in 1918 gebeurde! — dat de bezorgdheid van Dr Nijhoff totaal ongegrond was. Het werk der „jongste katholieke geschiedschrijvers“ uit zijn tijd heeft in breede kringen zijn invloed doen gelden en werkt nog steeds voort. Doch meer dan ooit staat 't vast, dat als weer de troon van Oranje-Nassau door de Revolutie zou worden bedreigd, de Roomsche Nederlanders als één man in bouw en trouw stand zullen houden rond de Oranje-vaan.

Want voor ons is en blijft Wilhelmina de Koninginne bij de „gratie Gods“.

Dat Haar gezag bij uitstek een wettig gezag is, vloeit niet voort uit een daad van opstand door een harer verre voorvadersen gepleegd. Ook in die klassen der Lagere School, waar bij de bespreking van de Zwijger, de afstamming onzer Koningin vanzelf moet ter sprake komen, is deze waarheid heel gemakkelijk duidelijk te maken. Daarvoor behoeven we waarlijk niet terug tot de 16e eeuw en zelfs niet tot den vrede van Munster. Veel juist, en veel veiliger ook, is 't den val van Napoleon als uitgangspunt te nemen. Toen geheel Europa ondersteeboven lag en vóór nog 't Wiener Congres orde kon scheppen, is op den gedankwaardigen 30 November 1813 de zoon van den laatsten Stadhouder bij Scheveningen aan land gestapt en werd de vestiging van een soevereinetroon, waarop deze Oranje als eerste vorst zou zetelen, be-

groet met de instemming van geheel een volk, dat de Fransche overheersching meer dan hen was. Geen verzet van beteekenis openbaarde zich in dat volk. En voor wie nog mocht twifelen aan de wettigheid van Willems gezag, verdween 't laatste bezwaar, toen, met goedkeuring van Frankrijk, het Weener Congres Oranje's optreden sanctioneerde. Zoo hebben vader, grootvader en overgrootvader van onze Koningin het soevereine gezag in ons land in volen omvang en in volle wettigheid bezeten, afgezien van al wat vóór den Franschen tijd geweest was, of niet was geweest."

En wanneer er nu leelijke dingen gezegd moeten worden van Willem den Zwijger, dan behoeft dat toch nooit het gezag van onze Koningin te ondermijnen.

De schrijver zegt daarvan dit:

"Dat bleek ons telkens als we in de Lagere School deze stof behandelden. Ook het kind besefte reeds de eenvoudige waarheid, die ligt opgesloten in woorden als de volgende:

"Zie eens, jongens, Willem van Oranje is nu wel een van de voorvaders van onze Koningin en als je nu hoort, wat Willem de Zwijger vooral misdadig heeft, dan zullen er misschien wel enkelen denken, dat zooiets toch een schande is voor Haar, maar die zoo denken hebben 't mis! Van onze Koningin weten we nu eenmaal precies, heel, heel ver in vroegere tijden terug, wie Haar voorvaders zijn geweest. Maar van jullie allemaal en ook van mezelf weten we dat lang zoo precies niet. En wie weet nu of er onder de voorouders van deze of gene van ons 'n paar honderd jaar geleden ook geen lui waren, die mogelijk heel wat op d'r geweten hadden. Is nu een jongen, die onder z'n voorouders in dien tijd misschien wel 'n groote booswicht heeft gehad, er nu minder om? Is z'n vader, z'n grootvader of zelfs z'n overgrootvader er 'n minder best mensch om.... Nu, jongens, dan zou 't toch ook dwaas zijn, om onze Koningin aan te rekenen, wat Willem de Zwijger heeft misdadig.... 't Ging er steeds in als „koek"! Dit behoeft ook allerminst 'n uiting te zijn van ultra-democratische afkeer tegen „grote hanzen en adellijke heeren". Wij minachten volstrekt niet de moreele beteekenis en waarde van afkomst en blazen. Maar ook zij, die hieraan een zoo groot mogelijke beteekenis hechten, zullen toch de juistheid van bovenstaande redeneering toegeven. Bovendien zou er wel één adellijke blazen zijn, dat — niet alleen naar familietradities maar ook in volle historische werkelijkheid, in den loop der eeuwen geheel en al onbesmet bleef?

Wanneer we nu deze beide waarheden vooropstellen: dat ons oordeel over den Zwijger geheel gescheiden moet worden van onzen eerbied voor 't wettig gezag der Koningin en dat geen blaam van Oranje's daden kan terugvallen op de Hooge Vrouwe, die ons regeert, dan behoeven we niet te schromen in onze scholen ons in de geschiedenislessen over de Beroerten der 16e eeuw op zuiver Roomsche standpunt te plaatsen. Ook waar 't geldt een man als de Zwijger te bespreken, zullen we dan met ons geschiedenisonderwijs nastreven: juiste en zuivere ideeën aan te brengen met wapening tegen gangbare historische leugens; vorming van het karakter en aankweeking van liefde en geestdrift voor Christus en Zijn Vrede."

In het tweede artikel heet het nu omtrent den Zwijger aldus:

"Men mag aan zijn wettige vorsten de gehoorzaamheid weigeren en zelfs tegen hen opstaan."

Deze stelling, de 63ste in de beroemde Syllabus van Pius IX, is zooals we weten, plechtig veroordeeld en mag door geen katholiek gehouden worden.¹⁾

Nieuw is deze veroordeeling van den opstand door de Katholieke Kerk allerminst. Reeds St. Paulus sprak in deze een overbekend woord. En bij de laatste revolutie van beteekenis, welke onze vaderlandsche historie boekte — die der Belgen van 1830 — is de houding van Rome hiermee geheel in overeenstemming. Just deze macht, die toch diepgeregeld was en zich 't meest te beklagen had over de tirannie eener domme regering, heeft voor Koning Willem I als wettig vorst nog gered wat te redden was, terwijl 't Liberalisme zich de groote ophitsers en drijvers toonde van 't getergde Belgenvolk. Het standpunt, dat de Kerk hier innam, is 't zelfde, wat later Leo XIII duidelijk bevestigde en toelichtte in zijn Encyclieken. (Zie hierover „De Bejaard" van Januari 1925.) En deze waren weer gebaseerd op de leer van den grootsten wijsgeer der Middeleeuwen, St. Thomas van Aquino.

Dat meer dan eens afzonderlijke personen aan die groote beginselen ontrouw worden, doet niets af aan de integriteit der Katholieke leer en aan de waarde en beteekenis dier beginselen voor de praktijk van ons leven.

Heeft nu Willem de Zwijger zich schuldig gemaakt aan ongehoorzaamheid en opstand tegen een wettig gezag?

Een volmondig: ja is 'teenig mogelijke antwoord."

Het oordeel van Bakhuizen van den Brink, die het uitsprak, dat de opstand een revolutie was, moet dan dienst doen (hoe dierbaar zijn opeens die liberalen!) om de stelling te bewijzen, dat de Zwijger op listige wijze te werk ging. En dan lezen we verder:

"Aan een oordeel als de liberale historici ons hier geeft, behoeft overigens waarlijk geen woord te worden toegevoegd!

De befaamde leus op de vanden van den Zwijger:

¹⁾ De Syllabus van Pius IX — de toelichting kan voor deze of gene z'n nut hebben — is 'n verzameling van scherpgeformuleerde, hoofdzakelijk liberale beginselen en opvattingen, door den grooten Pius IX met instemming van geheel de Leerende Kerk veroordeeld.

„pro lege, rege, grege" (voor wet, koning en volk) was dan ook niet eeriijk, niet gemeend. Met sluwe list en al te groote spitsvondigheid moest aldus de goegemeente bedrogen worden, voorzover ze wel ontevreden wrokte over 't on-nationale bewind, maar toch de trouw aan den wettigen vorst niet wilde breken. En velen lieten zich misleiden door de valsche leus, zooals tot op den dag van heden duizenden zich nog laten wijsmaken uit kracht der officiële traditie, dat Wilhelmina van Nassouwen in zijn strijd tegen Alva toch „den coninc van Hispanjen... altijd gheeft" heeft!

Met de hem eigen enfant-terrible-vrijmoedigheid toont Bakhuizen van den Brink overduidelijk aan, dat de opstandige adel Alva heeft bezwaard om Philips te ontlasten en aldus de revolutie te rechtvaardigen. Ze wisten, dat de tegenstelling Alva-Philips gefingeerd was! „Spaanschegezinde en uitgeweken edelen grepen om strijd dergelijke voorwendsels aan; deze, om hun wederstand voor te doen als tegen den hertog, en niet tegen den koning gericht; gene, om het geweld, waaraan zij zelve medeplichtig werden, door hoogere lastgeving te verontschuldigen."

„Wat zich ook de gemeente liet wijsmaken van Alva's wreedheid en van de „aangeborene goedertierenheid" des konings, de leden der Orde (B. v. d. Br. bedoelt hier het Gulden Vlies), die landvoogden der provinciën, wisten, dat het onderscheid niet bestond" (Cartons I p. 16).

Men lette eens goed op 't door ons gepatierde! Dit eerbied noemt zelfs B. v. d. Br. den Prins niet bij name. Hij blijft hem eeren, quand même, als kampioen der gewetenavrijheid. (We zullen later zien hoe we daarover hebben te oordeelen.) Maar is zijn vonnis over den Adel niet vernietigend voor den waan, die in den uitgeweken stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht, in den Vliesridder Willem van Oranje, geen opstandeling wil zien?

„In 1581 wordt dan eigenlijk 't masker geheel en al verwijderd en wordt de Heer der Nederlanden „plechtig afgezworen". Door de wijze waarop dit feit soms in de lagere school verhaald wordt, moet de jeugd zich de zaak wel ongeveer zoo voorstellen, alsof op 'n mooien morgen alle „Nederlanders" bij elkaar kwamen en met roerende eengezindheid de beide vingers omhoog hieven om te getuigen, dat 't nu dan toch voorgoed uit was tusschen hen en koning Philips. Deze voorstelling is zelfs voor kinderen wel wat al te naïef."

Ook het persoonlijk karakter van den aanval, dien de schrijver op den Prins waagt, springt in het oog. Het was „een spel van onoprechtheid", „waarmee de Zwijger het volk bedroog".

Men leze zelf:

„Voor de klas hangt de mooie plaat uit de serie De Jongh-Wagenvoort: „Willem van Oranje trekt over de Maas". 1568...

Een voorstelling van aangrijpende tragiek, ja, ook voor ons. Katholieken, maar in geheel anderen zin dan de knap geschreven toelichting het opvat.... Op de wapperende banier prijkt duidelijk zichtbaar de leus van den opstandeling: Pro Lege, Rege, Grege.... Zullen wij onzen kinderen wijsmaken, dat de man, die daar met zijn troepen de Maas forceert en in de bloeiende Nederlanden den brandfakkel van den oorlog werpt... wiens revolutionair optreden 'n eeuw van rampspoed inluidde voor de Kerk in ons Noorden... dat die man niet streed tegen Koning Philips, maar enkel tegen Alva?

Zullen wij 't spel van onoprechtheid en leugen waarmee de Zwijger 't volk bedroog, zullen wij z'n valsche leus vergoelijken en wat list en sluwheid was, verheerlijken als politieke wijsheid? En dat in onzen tijd, die ieder gezag ziet ondermijnen met bedrieglijke leuzen? En dat voor onze jeugd, die niet genoeg doordrongen kan worden van afschuw jegens de kleinste leugen en onoprechtheid: de jeugd der Veelvuldige Bloet- en Communie en van den Eucharistischen Kruistocht? Zullen we niet bedenken wat gevolgen 't goedpraten van bedrog kan hebben? Zullen we onzen kinderen leeren, dat 't doel de middelen heiligt? (verondersteld dan, dat 't doel van Oranje goed was; waarover later).

Zullen we een daad van 't Nederlandsche volk noemen, wat feitelijk een daad was van 'n tiranniseerende Calvinistische minderheid, al hebben ook hier en daar bevreesde of beginselzwakke Roomschen meegedaan?

Zullen we ons geschiedenis-onderwijs doordringen van een Calvinistisch, een liberaal of wel — naar den eisch van Paus en Bisschoppen — van 't Roomsche beginsel?

En zullen we in 't ontvankelijk gemoed van 't kind 'n bodem bereiden voor 't zaad, dat tegenwoordig niet al te veel succes wordt uitgestrooid door partijen, die tenover 't wettig gezag onzer Koningin het recht van verzet en opstand handhaven en de grondslagen van godsdienst en maatschappij ondermijnen. Zullen wij in Oranje goedkeuren, wat we veroordeelen in de huidige revolutionairen?

Of zal die tragische figuur, hooggezet op dat forsche paard, ons niet spreken van macht en grootheid, van talent en gemoedsgeven, zoo droevig misbruikt tot eigen ondergang en tot onheil van velen?"

Ziedaar een overzicht van hetgeen deze man, die de bazuin blaast, meent te moeten schrijven voor den Roomschen onderwijzer.

Er zullen nog wel meer stukjes volgen.

Maar hier is werkelijk al zooveel, dat ons heel erg pijn doet.

Een volgende week hopen we er enkele dingen van te zeggen.

J. W.

Correspondentie. Daar ons artikel over „Opvoeding en Onderwijs" deze week wat lang is, laten we „iets over zielkunde" een week overstaan.

W.

LITERATUUR EN KUNST.

Over schuimende golven.

Afgaande op den titel van den nieuwen roman „Over schuimende Golven", zou men geneigd zijn te meenen, dat dit boek weer is een vertegenwoordiger van het meest-moderne genre romanliteratuur. Immers, onder titels als „Over hooge Golven", „In de Branding", „Naar de diepte" e.d. verschenen in den laatsten tijd psychologisch-analyseerende romans, die een tot in bijzonderheden uitgewerkt beeld geven van allerlei beroering in een menschelijke, ten gevolge van ongunstige omstandigheden, buiten hun macht staande invloeden, onberekenbare factoren, van wind en storm en tegentij op de levenszee dus. Veelal zien we daarbij den worstelenden mensch „in de branding", „naar de diepte" gaan en, noodzakelijk gevolg, daarom is de stemming in deze boeken somber, triest, ziekelijk pessimistisch, of cynisch en rauw.

Leest men dan den titel „Over schuimende Golven", dan denkt men onwillekeurig weer een dergelijk product te moeten begroeten.

Maar de werkelijkheid is hier anders dan de schijn.

De naam van de Schrijfster, Johanna Breevoort, doet trouwens ook iets anders hopen. Want, waar zij in haar veelvuldige productie over zoodanige verhoudingen, als de hier genoemde, geschreven heeft, was toch de toon een andere, dan die van wanhoop of onverschilligheid. En, waar inderdaad de titel van dezen nieuwen roman juist is in verband met den inhoud, mogen we toch een geheel andere stemming met reden verwachten.

Welnu, deze roman is een historische roman, een verhaal uit den tijd, toen de golven op de levenszee werkelijk heel hoog gingen en de branding zwaar was, den tijd van het begin der vrijheidsworsteling tegen Spanje en van den strijd om 't geloof en het recht. De geschiedenis, hier verteld, gaat inderdaad „over schuimende golven", maar, ze staat niet in den toon van triest en troosteloos pessimisme, doch in de krachtige sfeer der zekerheid, der standvastigheid ondanks alle becommerring.

We mogen wel aanstonds zeggen, dat we zulk een historischen roman met vreugde begroeten, en om den inhoud en als historischen roman.

Om den inhoud, want die brengt in beeld een periode van geloofsheroïsme en nationale kracht.

Als historischen roman, want dit genre van romankunst raakt bij den aanwas der psychologische en pathologische boeken steeds meer op den achtergrond. En de beteekenis van zulke romankunst wordt door de nog altijd waardevolle romans van Mevr. Bosboom bewezen.

Een historische roman, van een ernstig Schrijfster als Johanna Breevoort, is dus zeker onze aandacht waard.

Het verhaal, dat hier wordt verteld is gelocaliseerd in het Rotterdam van 't midden der 16e eeuw. Van deze opkomende stad, met haar noot werkende, vredelievende burgers, die met eerlijken handel en in goede rust hun brood willen verdienen, geeft de Schrijfster een nauwkeurige tekening. Ze heeft er breede voorstudie voor gemaakt en legt daarvan in toegevoegde noten getuigenis af. En dan zien we Rotterdam, met haar kloosters en kloosterkerken, haar kleine-luyden-bevolking van brouwers, lakenwevers en graanhandelaars duidelijk voor ons geestesooch staan. Ook wordt de historische omgeving in den breede geschilderd: de intocht van Filips II, als graaf en opvolger van Karel V, de geus-achtige stemming der burgers, onder wie het Protestantisme wortel geschoten heeft, de dwingende en nog overheersche machts der geestelijkheid, straks ook, als Alva gekomen is en met z'n wreed geweld de hervorming te keer gaat, de zwaarigheid en nood, de jammer en bloedstorting door oorlogsrumor en Inquisitiedwang. Dit alles leeft klaar en duidelijk in dezen roman en is met die verdienstelijke getrouwheid weergegeven, die we uit andere zoodanige boeken van Joh. Breevoort kennen. Wat dus aangaat den achtergrond tegen welken het verhaal is geprojecteerd, is dit boek alleszins geslaagd. We mogen ons misschien afvragen of de historische fundeering niet wat al te massief is en de, voor een roman toch ook onmisbare fantasie daardoor niet wat te zeer is ingeperkt, de basis van het verhaal is in elk geval voortreffelijk.

In deze omgeving nu teekent de Schrijfster ons verschillende personen: te veel haast, om ze in eenigszins geregeld verband te vermelden: Pastoor Duyfhuys, die in 't geheim huwt met Quirina; Anneke, de dochter van een Roomschen lakenhandelaar: Wever; haar broer Geurt, een ketterhater; diens dochter Machteld, op wie de hervormingsgezinde Anneke grooten invloed heeft; haar jongere broer Ebbe, die in dienst treedt van den Prins van Oranje; Pieter van Werken, een stille verklapper van de Spaansche Inquisitie, en vele anderen.

Al deze personen te samen zijn de dragers van het eigenlijk gebeuren in het boek, den strijd om 't geloof, die immer zwaar was, door de tegenstel-

lingen in eig ook was e hart en gew de stad, als hebben ged digheid der genzin en d is de actie, en Pieter W told als stil Daardoor oo huis, bij Eli Anneke zijn grijpelijk v die op een gl Verschille heel zijn b sommige n in dit bonte eenheid, die Elks gebeur der anderen schappelijk kracht van toegegeven, roman-conce meerdere ge in het verha digheden de maar in een zulk een con omdat daar als roman.

In dit op: vredigd; teg verhoudinge ren, blijven afzonderlijk in hun ond verbandinge zien. De ove is hiervan v zelf behoeft. Mevrouw B zels een z otschoon he — maar hie klaring.

Intusscher het boek n moge als h zijn, als bij door z'n go z'n rijkdom; bevelenswa kleur, de ui en geloofskr gezicht van rijkend, een romans kan.

De typogr felijk. Allee stelling tuss tekening-ill gestyleerden eenheid van

1) Als uitge

Correcti in „De Refo 2e alinea rege dering.

UIT D

Feng Yu I van zich doe in China, wor in sommige l weg de Chr heet gekoord Fu. 't ligt b maarschulk F kansche per Christelijke p daar de Zend door het An ons land daa dere vooraan China van N Boxer-opstand eigen persoön hij een voert tegen den m alieven zond sterven ze t Feng een diep ringen in Pek mogelijk was den martelc loering en si anderen voor taal Feng is. Hij ontzet ge te schaffen t knieten een tent van hui Ook in Ch niet wat zij hadden te d gaande is tu